

Betrakter vi forholdet mellom hjemmefronten og — henholdsvis — den femte og den sjette kolonne i Norge: videre det av tyskerne etablerte innbyrdes forhold mellom femte og sjette kolonne: og endelig den teknikk som de har anvendt for dels å tilfredsstille begge parter, dels å lokke, friste og true dem til å tjene tyske interesser — ja, da står vi i virkelighen overfor et mesterstykke av forutseende tysk-nazistisk metode og underfundig beregning.

I avsløringen av denne beregning ligger svaret på vårt spørsmål nr. 2, hvorfor tyskerne ved hjelp av quislingene så tidlig aktiviserte motstandsbevegelsen og dermed skapte hjemmefronten. Selvsagt forutså tyskerne at nordmennenes reaksjon på det nazistiske regimet etter hånden ville ta form av organisert motstand: hjemmefronten måtte komme før eller senere. Men det var bedre at den kom *før* og tok sikte på mål av sekundær betydning enn at den kom *senere* og rettet sine aksjoner mot mål av primær og vital betydning for den tyske krigshusholdning.

Altså: Ved å pusse quislingkoblet på befolkningen etablerte tyskerne hjemmefronten, men fikk samtidig begrenset feltet for dens aktivitet. Jo skjendigere quislingene, stimulert av tyskerne, før fram, desto sterkere ble hjemmefrontens oppmerksomhet henledet nettopp på de områder som var avdelt for deres herjinger — og *avledet* fra det særlige område tyskerne ønsket fredet: industrien. Gruppe etter gruppe ble angrepet på et eller annet, ofte temmelig tilfeldig grunnlag — og hjemmefronten svarte — helt naturlig — med mottrekk nettopp der hvor angrepene ble satt inn. Så lenge industrien fortsatte uantastet under uforandret og umiskjennelig norsk ledelse, forelå ingen iøynefallende grunn til å foreta seg noe akkurat *der*. Hjemmefronten hadde jo også hele tiden mer enn nok å gjøre med å forsvare de posisjoner som etter hvert kom i illidinen. Man kan, en smule paradoksalt, si at tusener og atter tusener av gode nordmenn ble fengslet, deportert, skutt eller pint til døde fordi de heltemotig kjempet på en front som fienden opprettet for dem.

IV.

Det er innlysende at denne undersøkelse er skjematisk. I livets spill medvirker mangfoldige og udefinerbare krefter, som gnidrer alle klare linjer og trosser alle skarpe distinksjoner. Men uten abstraksjon kan ingen prinsipper ekstraheres av en forvirret virkelighet. Uten skjema er det ugjørlig å trekke opp hovedlinjene i et virvar av historiske tildragelser. Mot den analyse som her er forsøkt vil enkelte kanskje innvende at den svever i luften. Men dens riktighet bekreftes — som ved en slags historisk kontraprove — av en sammenligning med utviklingen i Danmark.

I Danmark tillot ikke okkupanten sin femte kolonne å få noen som helst andel i den politiske eller administrative ledelse. Danskene ble ikke som nordmennene gjennom blodige utfordringer *provosert* til motstand. Lammelsen etter overfallet ble i Danmark langvarigere fordi tyskerne ikke på lenge skaffet befolkningen en bestemt, iøynefallende skive for dens vrede og dermed utgangspunkt for samling om en konkret og avgrenset plan for forsvar og angrep. Følgen ble at hjemmefronten, som i Norge daterer seg fra høsten 1940, i Danmark ikke ble organisert før tre år senere, høsten 1943. Men da ble den til gjengjeld — ved den retning den tok — så meget farligere for den nazistiske voldsmyndighet. Den var ikke lumskelig penset inn på et sidespor, den rettet straks og målbevisst sitt angrep mot det som for fienden var av konkret, materiell verdi: mot industrier, fabrikker og verksteder som direkte eller indirekte tjente den tyske krigføring. Og vel å merke: disse danske be-